

Gode
pasient
—forløp

Årsrapport 2020

Kort om satsingen

KS gjennomfører satsingen Nasjonalt læringsnettverk for gode pasientforløp i samarbeid med Folkehelseinstituttet (FHI). Arbeidet finansieres av Helse- og omsorgsdepartementet (HOD) som også leder styringsgruppen. Formålet er å støtte kommunene og helseforetakene i å bedre overgangene i pasientforløpet og å sikre brukernes behov for å møte helhetlige, trygge og koordinerte tjenester.

Gode pasientforløp for eldre og kronisk syke startet med to læringsnettverk i 2014–2015. Siden 2016 er det gjennomført ytterligere åtte læringsnettverk: Agder, Rogaland, Nordland, Hedmark og Oppland, Oslo, Møre og Romsdal, Ofoten, Troms og Finnmark og Østfold. Det ble besluttet å videreføre Gode pasientforløp i perioden 2020–2023 slik at alle landets kommuner og helseforetak får tilbud om å delta i læringsnettverk. Så langt representerer deltakelsen i de regionale læringsnettverkene 54 prosent av landets innbyggere.

Mens det tidligere har vært gjennomført separate læringsnettverk for henholdsvis eldre og kronisk syke og psykisk helse og rus, vil arbeidet i perioden 2020–2023 omfatte alle voksne brukere som mottar kommunale tjenester.

Læringsnettverksperioden er på 18 måneder. Før oppstart kommer en forberedelsesfase på tre måneder. I løpet av nettverksperioden arrangeres det fire samlinger. Det arrangeres også en erfaringssamling ca. ett år etter den fjerde samlingen. I tillegg arrangeres det årlig en nasjonal erfaringssamling.

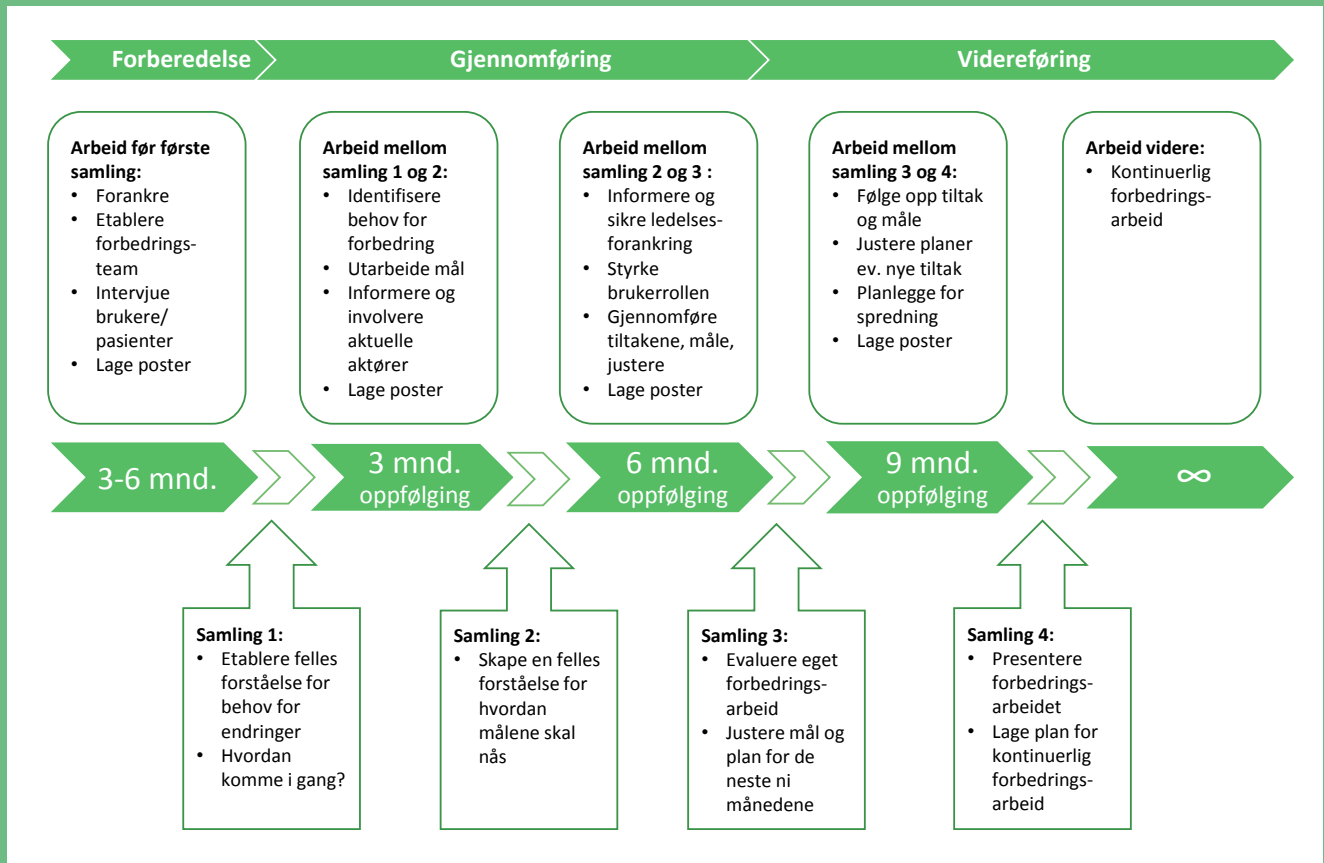
Fundamentet

Læringsnettverkene i Gode pasientforløp skal forbedre overgangene i pasientforløpet, både internt i kommunene og sykehusene og mellom sykehus og kommune. Verktøy og metoder i forbedringsarbeidet er forskningsbasert og bygd på kunnskap om hva som virker.

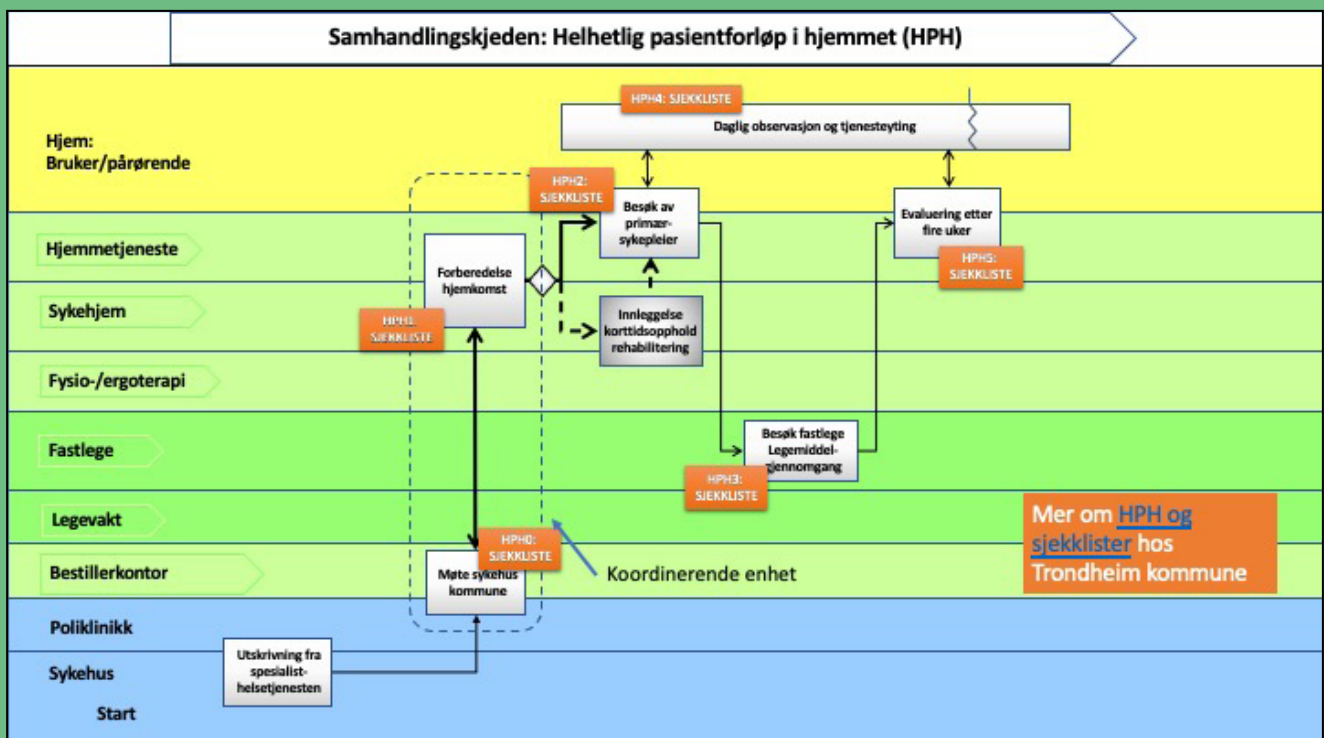
Fundamentet i Gode pasientforløp er todelt. Arbeidet skal resultere i at brukeren opplever å være likeverdig i utarbeidelse av sitt pasientforløp. Derfor er spørsmålet «hva er viktig for deg?» så sentralt. Et viktig verktøy for å styrke brukerrollen er Hva er viktig for deg?-skjemaet. Hensikten med bruken er å anerkjenne pasienten som ekspert på eget liv, tildele tjenester ut fra det som er viktig for pasienten, og at pasienten sammen med tjenesteytere vurderer nytten av de tjenestene som gis. Hva er viktig for deg?-skjemaet er basert på Pasientspesifikk funksjonsskala (PSFS) og oversatt til norsk og validert av professor Ingvild Kjekken.

Men det hjelper lite å spørre, hvis den som spør ikke lytter til svaret og handler i tråd med det. Det hjelper heller ikke å spørre hvis ikke det tverrfaglige teamet planlegger og systematiserer pasientforløpet slik at det er klart hvem som gjør hva, og at innsatsen fører til at brukeren opplever helhetlige, koordinerte og trygge pasientforløp.

Den andre delen i Gode pasientforløp er Helhetlig pasientforløp i hjemmet (HPH), et generelt forløp med en strukturert utskrivingsprosess som kan brukes på alle pasientgrupper, uavhengig av diagnose. HPH startet som et tverrfaglig sammensatt utviklingsprosjekt i Midt-Norge i 2009. Anders Grimsmo, professor emeritus NTNU, var sentral i dette utviklingsarbeidet og deltar på alle nettverkssamlinger.

↓
Samhandlingskjeden: Helhetlig pasientforløp i hjemmet (HPH).
For hver boks i samhandlingskjeden Helhetlig pasientforløp i hjemmet (HPH) utarbeides prosedyrer og sjekklister tilpasset lokale forhold.

For hver boks i samhandlingskjeden er det utarbeidet prosedyrer og sjekklister tilpasset lokale forhold. Pasienten meldes utskrivningsklar og informasjon utveksles, enten i et fysisk møte eller per telefon. Hjemmetjenester etableres, primærsykepleier blir oppnevnt og behov kartlagt innen tre dager, eventuelt først etter et intermediær-/korttidsopphold. Etter 14 dager skal alle med kommunalt tilbud besøke eller få besøk av fastlegen. Det hele blir evaluert av primærsykepleier og eventuelt justert etter fire uker.

Bare unntaksvis starter pasientforløp i kommunen ved utskrivning fra sykehus. Som oftest starter forløpet med et helse- og funksjonsfall der brukeren selv, på egen hånd eller ved hjelp av pårørende, ber om hjelp. Hjelpebehovet kan også oppdages av andre tjenester i kommunen. Pasientforløp som starter med utskrivning fra sykehus utgjør en så liten andel av alle forløp, at det ikke er hensiktsmessig med spesielle rutiner for denne gruppen.

Kommuner som har lyktes med helhetlige pasientforløp benytter det samme rammeverket for alle forløp hos brukere med behov for kommunale omsorgs- og behandlingstjenester. Det samme opplegget kan benyttes ved nye pasienter og årlige gjennomganger.

« **Hensikten med bruken er å anerkjenne pasienten som ekspert på eget liv, tildele tjenester ut fra det som er viktig for pasienten, og at pasienten sammen med tjenesteytere vurderer nytten av de tjenestene som gis.**

Dette gjorde vi i 2020

Et utfordrende år

Covid-19-pandemien har påvirket arbeidet i Gode pasientforløp i stor grad. Etter 12. mars har det ikke vært mulig å gjennomføre fysiske nettverkssamlinger, og det er derfor lagt ned et betydelig arbeid for å gjøre samlingene nettbaserte. Blant annet må innlegg komprimeres, og nye verktøy for å samarbeide og dele erfaringer tas i bruk. Det har vært arbeidet med å skape interaktivitet på samlingene, og veiledning av forbedringsteamene må gjennomføres på nye måter.

Læringsnettverk i Vestfold

Læringsnettverket i Vestfold hadde oppstart i slutten av januar. Andre samling skulle ha vært gjennomført i mai, men ble utsatt til 29.-30. september. Samlingen ble deretter endret til en nettbasert samling, men også denne måtte utsettes på grunn av stort arbeidspress hos de deltakende forbedringsteamene. Andre samling vil bli gjennomført nettbasert i første halvdel av 2021.

Læringsnettverk i Østfold

Fjerde og siste samling læringsnettverket i Østfold ble gjennomført på nett. Samlingen skulle vært avholdt i mai, men ble utsatt til 1. september. På samlingen presenterte kommuner og sykehuset gode resultater av forbedringsarbeidet som har pågått siden høsten 2019. Tre forbedringsteam satt samlet, ett team samlet halvparten av deltakerne, mens resten satt hver for seg eller to og to. Selv om det tekniske fungerte godt, var lederne av forbedringsteamene enige om at det beste er å samles fysisk. Går ikke det, så er det fint å sitte flere sammen.

Oppstart av nye læringsnettverk

Til tross for pandemien er det stor interesse for oppstart av nye læringsnettverk. Det har vært utstrakt kontakt med ledere i kommuner og helseforetak rundt om i landet om oppstart av nye nettverk. I Sogn og Fjordane blir det oppstart i mars 2021, og i Akershus er det ønske om å starte forberedelsesfasen rundt påske 2021 med oppstart til høsten. Det vil også bli gjennomført læringsnettverk på Helgeland, men oppstart har blitt utsatt først på grunn av arbeidet med lokalisering av nye sykehus og deretter som følge av covid-19. Det har også vært kontakt og møter angående oppstart av læringsnettverk i Telemark, Hordaland og Trøndelag.

Erfaringskonferanse

Gode pasientforløps årlige erfaringskonferanse samlet ca. 170 mennesker i Oslo onsdag 8. januar. Målet med konferansen er å dele eksempler på det gode forbedringsarbeidet som gjøres over hele landet. Konferansen ble arrangert dagen før Nasjonal Helsekonferanse.

↑

Anders Grimsmo, professor emeritus NTNU og medisinskfaglig ansvarlig Norsk Helsenett, bidro med innlegg på første samling i læringsnettverket i Vestfold i januar 2020. Grimsmo er en viktig bidragsyter på alle nettverkssamlinger.

←

Fagleder Sigrid J. Askum i KS og fagleder Anders Vege i FHI leder satsingen. I september kunne de ønske de velkommen til fjerde samling i læringsnettverket i Østfold - Gode pasientforløps første nettbaserte samling.

Håp og visjoner for fremtiden

- Nulltoleranse for stigmatisering
 - Forkaste ICD og DSM
 - The Power Threat Meaning Frame
- Reell brukermedvirkning
 - Skape flere ulike arenaer for dialog
 - CAPA modellen
- Fagkompetanse og erfaringskompetanse hand i hand
 - Gi hjelp som hjelper... FIT
- Bygge broer og ikke murer
 - Tjenester som samarbeider
- Lett tilgjengelig psykisk helsehjelp
 - Stangehjelpa
 - Selvmordsforebyggende senter
- Traumer i fokus og reguleringsbevisst om

↑

Siri Engstad, erfaringskonsulent ved Universitetssykehuset Nord-Norge, representerte brukerstemmen på Gode pasientforløps erfaringskonferanse i januar.

←

Kristin J. Pedersen, samhandlingsrådgiver Finnmarksykehuset, Klinikk Kirkenes og Anita Vangen, teamleder Sør-Varanger kommune fortalte på erfaringskonferansen om hvordan sykehuset og kommunen har gått fra å være parter til partnere.

Hva er viktig for deg?-dagen

Markeringen av Hva er viktig for deg?-dagen tirsdag 9. juni ble annerledes i 2020. Tidligere år har mye av aktiviteten på Hva er viktig for deg?-dagen skjedd lokalt i kommuner og på sykehus, mange mennesker har vært samlet og kreativiteten har vært stor. Selv om det fortsatt ble arrangert mindre markeringer lokalt, ble Hva er viktig for deg?-dagen i 2020 i større grad nettbasert.

Gode pasientforløp arrangerte et webinar med 400 deltakere og over 350 visninger på YouTube i etterkant. På programmet stod blant annet hilsener fra helse- og omsorgsminister Bent Høie, styreleder i KS Bjørn Arild Gram, direktør i Folkehelseinstituttet Camilla Stoltenberg og tidligere president i Institute of Healthcare Improvement (IHI) Maureen Bisognano.

Det kom i 2020 inn 180 bestillinger på totalt 27 000 buttons. 19 av bestillingene var til sykehus og fire av bestillingene var til utdanningsinstitusjoner. Totalt er det sendt ut ca. 230 000 buttons siden 2014.

For å inspirere til å delta i markeringen av dagen ble slampoet Sidsel Juell Theisen engasjert til å skrive en tekst om «hva er viktig for deg?». Denne ble lagt ut i Gode pasientforløps Facebook-gruppe og vist på blant annet webinarret. Videoen ble delt over 80 ganger og har hatt over 1700 visninger på YouTube.

Helse- og omsorgsdepartementet delt sin egen video fra 2019 i sosiale medier, der alle ansatte i helsetjenesten minnes på å stille det viktige spørsmålet «hva er viktig for deg?».

Helse Møre og Romsdal i samarbeid med Utviklingscenter for sykehjem og hjemmetjenester i Møre og Romsdal arrangerte også webinar på Hva er viktig for deg?-dagen.

Sykehuset Innlandet produserte fire filmer som er lagt ut på Vimeo. I den første filmen møter vi en pasient, den andre filmen er med en pårørende, film nummer tre er med en ansatt, og i film nummer fire møter vi leder i brukerutvalget og administrerende direktør i helseforetaket.

« På programmet stod blant annet hilsener fra helse- og omsorgsminister Bent Høie, styreleder i KS Bjørn Arild Gram, direktør i Folkehelseinstituttet Camilla Stoltenberg og tidligere president i Institute of Healthcare Improvement (IHI) Maureen Bisognano.

↑
Slampoet Sidsel Juell Theisen skrev og framførte en tekst til markeringen av Hva er viktig for deg?-dagen 9. juni 2020. Videoen ble delt over 80 ganger på Facebook.

←
Gode pasientforløp sendte ut 27 000 buttons til kommuner, sykehus og utdanningsinstitusjoner i 2020. Totalt er det sendt ut ca. 230 000 buttons siden 2014.

Læringsnettverk Gode pasientforløp for eldre og kronisk syke / Gode pasientforløp

Navn/område	Deltakerkommuner	Helseforetak	Periode
Læringsnettverk Sør	Arendal, Froland, Gjerstad, Grimstad, Risør, Tvedestrand, Vegårshei, Åmli, Kristiansand, Åseral, Lindesnes, Mandal, Marnardal, Flekkefjord, Kvinesdal, Lyngdal, Audnedal, Sirdal, Sola, Stavanger		2014-2015
Læringsnettverk Gardermoen	Sarpsborg, Nes (Viken), Frogn, Oppegård, Rendalen, Tynset, Jevnaker, Lunner, Søndre Land, Østre Toten, Hole, Nes (nå Nesbyen), Ringerike, Larvik, Sandefjord, Notodden, Molde, Malvik, Melhus, Røros, Vågan		2014-2015
Agder	Farsund, Flekkefjord, Hægebostad, Kristiansand, Songdalen, Søgne, Kvinesdal, Lindesnes, Mandal, Marnardal, Lyngdal, Audnedal, Sirdal, Vennesla, Åseral, Arendal, Birkenes, Bygland, Bykle, Evje og Hornnes, Froland, Gjerstad, Grimstad, Iveland, Lillesand, Risør, Tvedestrand, Valle, Vegårshei, Åmli	Sørlandet sykehus HF med tre sykehus (Arendal, Flekkefjord og Kristiansand)	2016-2018
Rogaland	Bømlo, Eigersund, Gjesdal, Haugesund, Hå, Klepp, Lund, Sandnes, Forsand, Sola, Stavanger, Finnøy, Rennesøy, Stord, Strand, Suldal, Time, Tysvær	Stavanger universitetssykehus (SUS) og Helse Fonna med sykehusene i Haugesund og Stord	2016-2018
Nordland	Andøy, Bodø, Bø, Fauske, Gildeskål, Hadsel, Lødingen, Meløy, Sortland, Vestvågøy, Vågan, Øksnes	Nordlandssykehuset med sykehusene i Bodø, Vesterålen og Lofoten) og UNN Harstad	2017-2018
Hedmark og Oppland	Eidskog, Gausdal, Grue, Hamar, Kongsvinger, Lillehammer, Løten, Nord-Aurdal, Nord-Odal, Ringebu, Ringsaker, Sel, Stange, Stor-Elvdal, Sør-Fron, Sør-Odal, Trysil, Tynset, Vågå, Øyer, Åsnes	Sykehuset Innlandet HF med alle seks sykehus	2017-2018

Navn/område	Deltakerkommuner	Helseforetak	Periode
Oslo	Nordstrand, Søndre Nordstrand og Østensjø sammen med Aker rehabilitering, Kommunal akutt døgnenhet (KAD), Ryen helsehus	Oslo universitetssykehus	2017-2019
Møre og Romsdal	Aukra, Aure, Averøy, Eide, Fræna, Giske, Gjemnes, Haram, Herøy, Kristiansund, Midsund, Nesset, Norddal, Rauma, Sande, Sandøy, Skodje, Smøla, Stordal, Sula, Sunndal, Surnadal, Sykkylven, Tingvoll, Ulstein, Vanylven, Vestnes, Volda, Ørskog, Ørsta, Ålesund.	Helse Møre og Romsdal HF (Molde, Volda og Ålesund sjukehus)	2017-2019
Ofoten, Troms og Finnmark	Alta, Balsfjord, Dyrøy, Evenes, Hammerfest, Harstad, Hasvik, Kvæfjord, Kåfjord, Lenvik, Loppa, Lyngen, Nordkapp, Nordreisa, Salangen, Skjervøy, Skånland, Storfjord, Sørreisa, Sør-Varanger, Tjeldsund, Tromsø	Hammerfest sykehus, Kirkenes sykehus, UNN Harstad, UNN Narvik og UNN Tromsø	2018-2019
Østfold	Askim, Eidsberg, Fredrikstad, Halden, Hobøl, Hvaler, Rakkestad, Rygge, Sarpsborg, Spydeberg, Trøgstad	Sykehuset Østfold HF	2019-2020
Vestfold	Horten, Tønsberg, Sandefjord, Larvik, Holmestrand, Færder	Sykehuset i Vestfold HF	2020-2022

Læringsnettverk psykisk helse og rus

Navn/område	Deltakerkommuner	Helseforetak	Periode
Rogaland og Sunnhordaland	Bømlo, Eigersund, Gjesdal, Haugesund, Hå, Karmøy, Klepp, Rennesøy, Sandnes, Sauda, Sola, Stavanger, Stord, Strand, Time	Helse Stavanger og Helse Fonna	2016-2017
Store og mellomstore kommuner	Kristiansand, Skien, Moss, Rygge, Eidsvoll, Nittedal, Asker, Bærum, Bodø, Narvik	UNN, Nordland Sykehus, DPS Grorud, Sørlandet sykehus, DPS Bærum	2017-2018

KS ved region Trøndelag gjennomfører et læringsnettverk innen psykisk helse og rus i samarbeid med Fylkesmannen. Første samling ble gjennomført i september 2019 og andre samling i januar 2020. Deretter måtte aktivitetene tilpasses koronasituasjonen og koordinatorene ble tettere fulgt opp. Tredje samling var nettbasert og ble avholdt i november. Den avsluttende samlingen vil bli gjennomført i juni 2021. Læringsnettverket er delfinansiert av Gode pasientforløp.

Evaluering av arbeidet i Gode pasientforløp

Professor Gro Berntsen, Kari Dyb og Espen Nordheim ved Nasjonalt senter for e-helseforskning har gjennomført en midveisevaluering av Gode pasientforløp. Gjennomgangen bygger på intervjuer med pasienter og helsepersonell og seks fokusgruppeintervjuer med ledere og medarbeidere som har deltatt i tre av de regionale læringsnettverkene. Forskerne har også sett på postere som forbedringsteamene har med seg til nettverkssamlinger, satsingens nettsider og de har deltatt på samlinger i Gode pasientforløp. Rapporten ble presentert for Gode pasientforløps styringsgruppe i november.

Konklusjonen i rapporten er at Gode pasientforløp er et visjonært, målrettet og uhyre viktig arbeid som har betydning på mange fronter i tjenesten. Gode pasientforløp er med på å drive fram et nødvendig og overordnet paradigmeskifte i retning av en personsentrert helsetjeneste

 Konklusjonen i rapporten er at Gode pasientforløp er et visjonært, målrettet og uhyre viktig arbeid som har betydning på mange fronter i tjenesten.

Forskning på Gode pasientforløp og «hva er viktig for deg?»

Flere forskningsarbeid på Gode pasientforløp og «hva er viktig for deg?» er allerede gjennomført eller pågår. Gode pasientforløp er en av to norske satsninger som er kartlagt og analysert av forskere fra Universitetet i Bergen og NORCE i [EU-prosjektet SELFIE](#). Forskere i åtte land har evaluert lovende prosjekter rettet mot pasienter med kroniske og sammensatte lidelser, og arbeidet ble formelt avsluttet i 31. august 2019.

[Elin Rogn Nilsen](#), doktorgradsstipendiat ved Universitetet i Agder, tar doktorgrad på Gode pasientforløp. Den første artikkelen, publisert i tidsskriftet [Journal of Clinical Nursing](#) i 2019, handler om sykepleieres erfaringer med bruk av sjekklister.

[Cecilie Fromholt Olsen](#), fysioterapeut og stipendiat ved OsloMet, tar doktorgrad på helsearbeideres erfaringer med å utvikle pasientforløp for eldre gjennom læringsnettverk. Våren 2020 ble artikkelen om å stille «hva er viktig for deg?»-spørsmålet til eldre og kronisk syke pasienter publisert i tidsskriftet [BMC Health Services Research](#).

Hensikten med hele doktorgradsprosjekt til [Jannike Dyb Oksavik](#), NTNU Ålesund, er å undersøke arbeidsrutinen «hva er viktig for deg?». Oksavik har konsentrert seg om eldre over 80 år som har to eller flere kroniske sykdommer. Den første artikkelen ble publisert i [BMC Health Services Research](#) i 2020. Her har forskerne sett på hvordan brukermedvirkningen ble når helsepersonell stiller spørsmålet «hva er viktig for deg?».

Psykolog [Thomas Kristian Tollefsen](#) forsvarte i desember 2020 doktorgraden sin ved Psykologisk Institutt, Universitetet i Oslo. Tollefsen har evaluert bruken av Hva er viktig for deg? som et samtaleverktøy i psykiske helsetjenester for ungdom. Studien ble finansiert av Stiftelsen Dam og Regionsenter for barn og unges psykiske helse. RBUP tilbyr nå opplæring i bruk av kartleggingsverktøyet Hva er viktig for deg?

Vi som jobber i Gode pasientforløp

Utviklingsarbeidet Gode pasientforløp eies av KS og gjennomføres i samarbeid med FHI. Arbeidet ledes av fagleder Sigrid J. Askum i KS og fagleder Anders Vege i FHI. Torun Risnes, Risten Lango og Kristin Tveitnes i KS er også sentrale i arbeidet sammen med Kirsti Nyerrød i FHI.

Kristin Måntrøen Lorentzen, KS Innlandet,
Lisa Friborg, KS Nord-Norge, Merethe Taang,
KS Vestfold og Telemark og Morten Oppegård,
KS Viken har bidratt i arbeidet i regionale
læringsnettverkene.

Styringsgruppe i 2020

Kristin Løkke, HOD, leder

Åse L. Snåre, KS

Helga Katharina Haug, Helsedirektoratet

Ellen Margrethe Carlsen, Helsedirektoratet

Tove Gundersen, Rådet for psykisk helse

Bente Slaatten, FFO/Norsk revmatikerforbund

Ingrid Bruun, Mental Helse Ungdom

« **Læringsnettverkene i Gode pasientforløp skal forbedre overgangene i pasientforløpet, både internt i kommunene og sykehusene og mellom sykehus og kommune.**

Verktøy og metoder i forbedringsarbeidet er forskningsbasert og bygd på kunnskap om hva som virker.

